

ВПЛИВ ВОЄННИХ ДІЙ В УКРАЇНІ НА ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ

Гніда Н. І.

*аспірантка кафедри акушерства, гінекології та педіатрії
Міжнародний університет
м. Одеса, Україна*

Кукушкін В. Н.

*кандидат медичних наук, доцент,
доцент кафедри акушерства, гінекології та педіатрії
Міжнародний університет
м. Одеса, Україна*

Галич С. Р.

*доктор медичних наук, професор,
завідувачка кафедри акушерства, гінекології та педіатрії
Міжнародний університет
м. Одеса, Україна*

Метою цього дослідження є аналіз впливу повномасштабного російського вторгнення на стан здоров'я дітей в Україні шляхом огляду сучасних літературних даних, розміщених у наукометричній базі PubMed. Такий аналіз у подальшому дозволить визначити ефективні підходи до реабілітації дитячого населення під час післявоєнного відновлення України.

Останні публікації наголошують, що збройні конфлікти не лише призводять до загибелі людей і руйнувань, а й спричиняють масове переміщення населення, наражаючи дітей на фізичні травми, сексуальне насильство, роз'єднання сімей, дефіцит харчування та порушення функціонування життєво важливих сервісів, таких як освіта і медична допомога [1]. Наслідки війни для здоров'я дітей у світі добре досліджені, проте тривалий конфлікт в Україні формує новий контекст [2].

Особливістю ситуації в Україні є те, що проблеми здоров'я, пов'язані з війною, виходять за межі прямого впливу конфлікту, і охоплюють не лише самі бойові дії, а й вплив екологічних стресорів та руйнування інфраструктури [3]. Холод, вологість, переповненість житла, нестача їжі та відключення електроенергії також є критичними чинниками, які разом формують вразливість здоров'я у регіонах, що постраждали від воєнних дій [3]. З огляду на це, нещодавно було проаналізовано дослідження, опубліковані виключно в українських наукових журналах та присвячені

саме Україні та воєнним діям в Україні [4]. З'ясовано, що переважна більшість публікацій була присвячена питанням психічного здоров'я населення та реакціям на стрес. Водночас дослідження, які розглядали клінічні й фізіологічні наслідки хронічного стресу, висвітлювалися значно меншою мірою [4].

Варто зазначити, що кількість наукових публікацій, які безпосередньо аналізують становище дітей в Україні, є вражаюче обмеженою [5].

Крім того, тематичний контент-аналіз досліджень серед українських дітей, як і серед дорослих, засвідчив, що більшість наукових публікацій були присвячені наслідкам впливу війни на психічне здоров'я [2, 6–10]. А вивчення зв'язку між війною та порушеннями фізичного здоров'я досі залишається недостатньо дослідженим, хоча вже доведено значні обмеження доступу українських дітей до життєво необхідних послуг і медичної допомоги [5], що не може не позначитись на стані здоров'я. Також встановлено значний вплив війни на організацію лікування травм, розвиток сучасної травматології, а ще на перебіг хронічних і інфекційних захворювань [5]. Це, своєю чергою, може впливати на фізичний розвиток дітей.

Отже, найперспективнішим напрямом у дослідженні наслідків воєнних дій наразі є комплексний підхід, що включає оцінку впливу як на психічне, так і на фізичне здоров'я дітей. Відповідні наукові публікації з'являються дедалі частіше [1, 4, 5, 11, 12].

Подальші дослідження у цьому напрямі сприятимуть формуванню обґрунтованих принципів медичної та соціально-психологічної реабілітації дітей у процесі післявоєнного відновлення України.

Література:

1. Umphrey L., Patel A., Alayyan A., Haq H. A., Suchdev P. S., Schonfeld D. J., Goldhagen J., Section on Global Health. The Effects of Armed Conflict on Children and Adolescents: Policy Statement. *Pediatrics*. 2026. Vol. 157(3), e2025075748. P. 65-77. DOI: 10.1542/peds.2025-075748.
2. Stanisławska-Kubiak M., Wiśniewska-Szeplewicz D., Andrusiewicz M., Katolyk H., Stanisławska M., Malak R., Stelcer B., Czarnecka-Iwańczuk M., Teusz G., Mojs E. Demographic predictors of trauma and depression in war-affected children from Poland and Ukraine: Implications for prevention of mental health problems. *Preventive medicine reports*. 2026. Vol. 63. P. 103422. DOI: 10.1016/j.pmedr.2026.103422.
3. Haque U. Beyond the Battlefield: Geospatial Insights of Health Vulnerability in Ukraine During the Russian-Ukrainian War. *Research Square*. 2025. P. rs.3.rs-7376114. DOI: 10.21203/rs.3.rs-7376114/v1.
4. Yermakova T, Prusik K. Impact of the war in Ukraine on mental health, psychosocial adaptation, and physical activity of the population: a systematic

review of Ukrainian-language publications. *Physical Culture, Recreation and Rehabilitation*. 2026. Vol. 5(1). P. 41–64. DOI:10.15561/physcult.2026.0105.

5. Sennersten F., Frogh S., Pålsson S., Wladis A., Alvinus A., Bäckström D. The Russo-Ukrainian War's toll on paediatric health during the first two years and future research directions: a scoping review. *Communications medicine*. 2025. Vol. 5(1). P. 431. DOI: 10.1038/s43856-025-01190-1.

6. Naeem A., Sikder I., Wang S., Barrett E. S., Fiedler N., Ahmad M., Nguyen U. D. T., Martsenkovskiy D., Holovanova I., Hicks M. H., Haque, U. Parent-child mental health in Ukraine in relation to war trauma and drone attacks. *Comprehensive psychiatry*. 2025. Vol. 139. P. 152590. DOI: 10.1016/j.comppsy.2025.152590.

7. Silwal S., Westerlund M., Osokina O., Ivnyev B., Ahramo K., Peralta A. O., Sourander A. Mental health of Ukrainian children and youth during the Russian-Ukrainian war: a scoping review. *BMJ global health*. 2026. Vol. 11(3). P. e020506. DOI: 10.1136/bmjgh-2025-020506.

8. Tarasenko A., Josy G., Minnis H., Hall J., Danese A., Lau J. Y. F., Cortese S., Stringaris A., Redlich C., Ougrin D. Mental health of children and young people in the WHO Europe region. *The Lancet Regional Health. Europe*. 2025. Vol. 57. P. 101459. DOI: 10.1016/j.lanepe.2025.101459.

9. Zhang A. X. D., Osokina O., Silwal S., Skokauskas N., Sourander A., Hodes M. Editorial Perspective: Prioritizing child and adolescent mental health research in the context of war. *Child and adolescent mental health*. 2025. Vol. 30(3). P. 275–277. DOI: 10.1111/camh.70002.

10. Gulich M., Fedorova D., Petrenko O., Vepsäläinen H., Erkkola, M. War exposure and changes in eating behaviours in Ukrainian school-aged children: A cross-sectional online survey. *Maternal & child nutrition*. 2025. Vol. 21(1). P. e13729. DOI: 10.1111/mcn.13729.

11. Galan Y., Moseichuk Y., Dotsyuk L., Kushnir I., Moroz O., Kurnyshev Y., Duditska S., Lohush L., Kyselytsia O., Nakonechnyi I., Yachniuk M., Predyk A., Moldovan A., Brazhaniuk A., Beshlei O. Impact of war in Ukraine and post-pandemic COVID-19 period on the psychophysiological state of Ukrainian schoolchildren aged 12-13. *Retos*. 2024. Vol. 58. P. 727-736. DOI: 10.47197/retos.v58.106256.

12. Badanta B., Márquez De la Plata-Blasco M., Lucchetti G., González-Cano-Caballero M. The social and health consequences of the war for Ukrainian children and adolescents: a rapid systematic review. *Public health*. 2024. Vol. 226. P. 74–79. DOI: 10.1016/j.puhe.2023.10.044.